

URIBEK ERE EZ ZUEN ESPERO

Kolonbiako Gobernuak eta FARC-EPk Habanako akordioak Cartagenan sinatzean, jende andana pilatu zen Bogotako Bolívar plazan. Batukadak, mozorroak, kolorea, ilusioa. Sinaduraren ostean, kontzertuak eta parranda ere izan ziren bertan. Festa hori urriaren 2an gainditu egingo zela uste bazen ere, ez da hala izan.

Lukas Barandiaran San Roman

Plebisituaren ondorioz alkohola edatea debekatzen duen “Lege lehorra” indarrean egon arren asteburu osoan, Bolívar plazan biltzeko deialdia egina zuten, baietzaren garaipena ospatu asmoz. Halakoa zen konbentzimendua, bestela ezin ulertu espektakulu bilakatu zuten sinadura plebisituaren aurretik egitea. Habanako akordioei Kolonbiak baiezkoa emango ziela zen pentsamendu orokorra. Horrenbeste non, ezezkoaren buru Alvaro Uribe berak esan baitzuen oso nekez irabaziko zutela.

Ezustea iritsi zen ezezkoak bozen %0,46ko aldeaz irabaztean: %50,23 eta %49,77. Dena prest zegoen baietzak irabazi ondoren aurrera egiteko, ezer ez ezezkat irabazi osterako. Orain, zer?

Etsipena eta tristura zabaldu dira kolonbiar askoren artean. Sare sozialak borborrean ziren, baietzaren aldekoen arteko eztabaidak, lotsaren adierazpen etengabeak, itxaropenik eza.

Lau urte luzeko negoziazioen ostean, hainbat gai jorratzen zuen akordioa lortua zuten gobernuak eta FARC-EPk: nekazaritza-erreforma, parte hartze politikoa, gatazkaren amaiera, legez kanpoko laborantza (drogak) eta biktimen gaiak.

Adostutakoa indarrean jartzea besterik ez zegoen –nahiz eta hori izan erronka handiena, hitz egindakoa errealtate bilakatzea–. Koska txiki bat besterik ez zitzaion geratzen, txikieria bat, plebisitua. Gobernuak eta FARC-EPren komandanteek, hots, gutxi batzuek adostutakoak kolonbiar guztien zilegitasunarekin blindatzea zen helburua. Bazekiten plebisitua ez zutela erraz gaindituko, baina irudikatutako mehatxua ez zen izan ezezkoaren aldeko bozka, baizik eta abstentzioa. Horregatik, plebisitua baliogarri izateko gobernuak eroldaren %13an jarri zuen gutxieneko parte-hartzea.

Horrenbesteko garrantzia duen gai bati langa hain baxua jartzeak erakusten du gobernuaren beldur nagusia zein zen. Eroidaren %13 horrek 4,5 milioi bozka esan nahi du, eta azkenean, 13 milioi inguru izan ziren, uste baino dezente gehiago. Hala ere, eroldaren %37,43k bozkatu du soilik.

Santos presidentearnak dira hurrengo esaldiak: “Ez bada onartzen [akordioa plebisituan] ez da ezer egingo akordioak gauzatzeari dagokionez. Eta zer egin behar dut nik? Jaun hauek oiha-

nera itzuli eta duela sei urte egiten genuenera itzuli”, edo “Ez nago behartuta, baina nire hitza beteko dut, ezezkoak irabaztekoan amaitu da akordioa”. Gobernuko negoziatzaileen buru Humberto De la Calle esana: “Herriak ezetz badio, amaitu da prozesua”. Eta azkenik, Carlos Antonio Lozada gerrillaren negoziatzailearen hitzak: “Ez dago Habanan adostutakoa birnegoziatzeko inolako aukerarik”.

Horixe zen ezkertiarren arteko beldurra, ezezkoak irabaztekoan, uribismoaren itzulera ote? Hots, azenarioa baztertekoan, makila ote erantzuna? Hori ulertzeko, jakin beharra dago Santos Defentsa Ministroa izan zela Alvaro Uriberen gobernuan (2002-2010) eta beraz, uribismoak Kolonbiako ezkertiarren artean sortutako izuaren itzulera ez dela erokeria, Santos bera izan baitzen izu horren erantzule zuzena, nahiz eta orain kontrako papera jokatu. 2000. urtean FARC-EPren soldaduak 20.000 ziren, eta ELNrenak 7.000, 2010ean, 7.000 ingurura murriztu ziren FARC-EPrenak, eta 2.000ra ELNrenak gobernuaren erasoaren ondorioz besteak beste; Uriberen gobernuak

Ezkerreko eta goiko lehen irudian ikus daitezke akordioaren aurkako eta aldekoen erreakzioak plebisituaren emaitza jakin berriean. Ondoa Santos eta Timochenko, Kolonbiako presidentea eta FARCEko buruzagia hurrenez hurren, Kubako presidente Raul Castrorekin batera.

lotura nabarmenak izan ditu egitura paramilitarrekin, eta horiek 1995 eta 2005 bitartean (gatazkak 50 urte baino gehiago iraun ditu) 3.500.000 pertsona desplazatuz dituzte, eta gatazkako sarraskien %58 eragin zuten.

Paramilitarren artean erabilitako esamolde batek adierazten du Santos eta Uriberen politika: "Arraina hil ahal izateko, urarekin amaitu behar da". Hau da, gerrillak deuseztatzeko bere oinarri diren mugimendu ezkertiarrek ezabatu behar dira. Lema horrek adierazten du iragandako hamarkadan Kolonbiako gizarte zein mugimendu politiko ezkertiar, feminista, indigena, nekazari, langile, ekologista, giza eskubideen aldeko, ikasle, gazte eta abarrek jasandako ondarraldia, eta ondorioz, izua.

Horrexegatik plebisituaren osteko etsipena. Kolonbiako gatazka sozialak, FARC-EP eta ejertzitoko soldaduetatik harago, heriotza ugari eragiten jarraituko du, zoritxarrez. Abuztuaren 27tik (akordioa prest zegoela iragarritako eguna) irailaren 21era bitarte gutxienez 22 ekintzaile, nekazari eta indigena hil zituen eskuinak hilketak selektiboekin.

Eta orain zer?

Emaitzak jakin ostean, Rodrigo Londoño Echeverri, FARC-EPko buruak, Santosek eta Uribek su-etenarekin, negoziatioekin eta akordioekin jarraitzeko nahia adierazi zuten. Horrek esan nahi du inork gutxiak duela, itxuraz bederen, Kolonbiako gerraren gordinenera itzultzeko gogoia.

Lehen biena ulergarria da, baina Uribe zergatik agertu da prest orain akordioei berrekiteko, kanpaina guztian akordioaren aurka azaldu denean?

Bada, geroz eta argiagoa da azken bake prozesu honek -herrialdeko historian hamaikagarrena- Kolonbiako jokaleku politikoa eta militarra eraldatu dituela. Badirudi prozesu honek oinarri sendoak aurkitu dituela herrialdeko gizartean. Mende erdi luzearen ostean, armek Kolonbiako gatazkari irtenbidea ekarriko diotela uste dutenak geroz eta gutxiago dira, baita uribisten artean ere.

Jada 2010ean, bake prozesu bat hastearen inguruko iritziak Uribe eta Santos bereizi zituen. Lehena, lur-jabe handiek osatutako oligarkia tradizionalaren buru da, "etsai komunista" kosta ahala kosta ezabatzearen aldekoa. Santos berriz, oligarkia "modernoren" buru da, zeinak uste duen Kolonbian gatazka armatua amaituz gero, negoziatioak medio badira ere, askoz errazagoa izango dela eredu neoliberal txertatu eta herrialdearen ondasunak ustiatzea.

Habanako akordioak garatu ahala, atzera egin ezinezko bilakatu dira eta denak ohartu dira akordioaren osteko Ko-

lonbian bakoitzak edukiko duen pisua eta indar-harremana akordioetan edukitako paperak baldintzatuko dituela. 2018an izango dira presidentetzarako hauteskundeak.

Ikuspegi horretatik, Habanako akordioetako garaileak Santos eta FARC-EP ziren, eta Uribe berriz, beti ezezkoan dagoen marmartia. Plebisituak aukera ezin hobea eskaini dio, ordea, azken horri. Ezezkoak irabazita, Santosek eta Timochenkok eskua luzatu diote Uriberri Habanan parte hartzeko. Uriberen diskurtsoa FARC-EPren kontrako gupidagabetasunean oinarritu bada ere, zer axola zaio gerrillari batzuek beteko dituzten kartzela urteak, jokoan dagoena Kolonbia gobernatzea bada?

Uribek aukera paregabea jaso du Habanako mahaian kolpea eman, bere hitza eta irudia bertan txertatu, eta berriz ere Kolonbiako eszenatoki politikoko erdigunean kokatzeko.

Timochenkok esan zuen Cartagenako diskurtsoan hitza izango dela hemendik aurrera Kolonbian gatazka politiko-soziala konpontzeko arma; hori baieztatzea gehiegi esatea da, nabarmen, eta Habanako akordioek Kolonbiako gatazka konponduko dutela gezur hutsa. Hala ere, eta gatazkaren eboluzioa nolakoa izango den esatera ausartu gabe, egia da egun Kolonbian entzuten diren tiro hotsak geroz eta gutxiago direla, eta Habanan adostutakoak, eta batez ere, bakoitzak bertan izandako paperak eratu duela, hein batean, etorkizuneko Kolonbiako jokaleku politikoa. ■